

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญภาพ	ญ
สารบัญแผนภาพ	ท
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	10
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการศึกษา	10
1.4 ขอบเขตการศึกษา	10
1.5 กรอบแนวคิดในการศึกษา	11
1.6 แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมปริทัศน์	13
1.7 นิยามศัพท์	60
1.8 ระเบียบวิธีการวิจัย	62
บทที่ 2 ศาสตร์ว่าด้วยเรื่องของเงินตรา เหรียญตรา และเครื่องราชอิสริยาภรณ์ (Numismatics)	64
2.1 ประเภทของวัตถุที่ Numismatics ศึกษา	65
2.1.1 เงินตรา(Money)	65
2.1.2 เบี้ยแทนเงิน (Token)	72
2.1.3 เหรียญที่ระลึก (Medals หรือ Commemorative Medals)	73
2.1.4 เหรียญตราและเครื่องราชอิสริยาภรณ์ (Order Medals and Decoration)	74

2.2	สิ่งที่ Numismatics ทำการศึกษา	84
2.2.1	ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเหรียญกระษาปณ์	84
2.2.2	ศิลปะบนตัวเหรียญ	103
บทที่ 3	บริบททางประวัติศาสตร์ไทย-ลาว โดยสังเขป	110
3.1	ประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและลาวโดยสังเขป	110
3.2	เอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับการเข้ามาของลัทธิจักรวรรดินิยม	115
3.3	อิทธิพลของฝรั่งเศสต่อชนชั้นนำของลาว	118
3.4	ชนชั้นนำของไทยกับการปรับตัว	124
3.5	การเปลี่ยนผ่านของแนวคิดด้านต่างๆ ของสังคมสยาม ยุครัตนโกสินทร์ตอนต้น	130
3.6	ตราสัญลักษณ์ต่างๆ อันเนื่องมาจากงานช่าง	135
บทที่ 4	รูปลักษณ์ของเหรียญกระษาปณ์และเหรียญที่ระลึกของไทยและลาว	145
4.1	เหรียญกระษาปณ์และเหรียญที่ระลึกของไทย	145
4.1.1	เหรียญกระษาปณ์ไทย	145
4.1.2	เหรียญที่ระลึกของไทย	160
4.2	เหรียญกระษาปณ์และเหรียญที่ระลึกของลาว	164
4.2.1	เหรียญกระษาปณ์ลาว (อินโดจีน-ฝรั่งเศส)	164
4.2.2	เหรียญกระษาปณ์ลาว (พระราชอาณาจักรลาว)	167
บทที่ 5	สัญลักษณ์ที่ปรากฏบนเหรียญกระษาปณ์และเหรียญที่ระลึกของไทยและลาว	169
5.1	เหรียญกระษาปณ์และเหรียญที่ระลึกของไทย	169
5.1.1	ข้อความที่ปรากฏบนหน้าเหรียญของไทย	169
5.1.2	สัญลักษณ์ที่ปรากฏบนหน้าเหรียญของไทย	199
5.2	เหรียญกระษาปณ์ของลาว	240
5.2.1	ยุครัฐบาลอินโดจีน-ฝรั่งเศส	240
5.2.2	ยุครัฐบาลพระราชอาณาจักรลาว	251
บทที่ 6	สรุป	261

บรรณานุกรม	288
ภาคผนวก	301
ประวัติผู้เขียน	334

The logo of Chiang Mai University is a circular emblem. It features a central figure of an elephant standing and facing left. Above the elephant's trunk is a traditional Thai lamp (diya) with a flame, emitting rays of light. The emblem is surrounded by a double-lined border. The Thai text 'อิตตมานันท์ ทมยันต์ ปณ.ชิตา' is written along the top inner edge, and 'CHIANG MAI UNIVERSITY 1964' is written along the bottom inner edge. Two decorative floral motifs are positioned on the left and right sides of the inner circle.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1.1 เงินตราอาณาจักรลิเดีย	1
1.2 เหรียญโรมัน	267
1.3 เครื่องผลิตเหรียญที่ใช้แรงคนหมุน (Screw Press Machine)	3
1.4 วิธีผลิตเงินตราด้วยการStrike	267
1.5 เหรียญอียิปต์	268
1.6 เงินตราของอาณาจักรล้านช้าง	4
1.7 รูปของ Marianne สวมหมวก Phrygian	5
1.8 หมวก Phrygian	5
1.9 กรรมวิธีผลิตเงินพดด้วง	268
1.10 เหรียญนิกเกิ้ลซีกกัน	6
1.11 เหรียญนิกเกิ้ลที่ตีตราจักรและมงกุฎสมัยรัชกาลที่ 4	269
1.12 เหรียญแปรูที่ตีตราจักรและมงกุฎสมัยรัชกาลที่ 4	269
1.13 เหรียญเมืองไท่รูปร่าง และดอกบัว	270
1.14 โครงสร้างของจักรวาลวิทยาแบบไครนัมโดยสังเขป	14
1.15 คติจักรวาลของชาวอารยันจากเอเชียกลาง	15
1.16 รูปซ่อฟ้าวัดเชียงทองที่จำลองคติจักรวาลแบบไครนัม	271
1.17 รูปจักรกับตรีศูลที่สร้างในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก	29
1.18 เหรียญเงินของอาณาจักรพูนัน	37
1.19 เหรียญอาณานิคมสเปนที่ถูกตอกตราพระพักตร์ของพระเจ้าจอร์จที่ 3 ของอังกฤษ	38
1.20 รูปอาคารแห่งวัฒนธรรมในกรุงวอซอร์ของโปแลนด์	46
1.21 เหรียญกระษาปณ์ราคา 1/2 เพนนี ของอังกฤษสมัยพระราชินีนาถวิกตอเรีย	47
1.22 ตราไปรษณียากรชุดที่ 9 ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว	49
1.23 ตราอาร์มแผ่นดินของสยามในสมัยรัชกาลที่ 5	61
2.1 ปีกระเบื้องที่ใช้ในสมัยรัชกาลที่ 5	71
2.2 เหรียญกษาปณ์ของฝรั่งเศสและเยอรมัน	272

2.3	เครื่องราชอิสริยาภรณ์ Legion d' Honneur	77
2.4	เหรียญที่นโปเลียนที่ 3 ได้ทรงสร้างขึ้นเพื่อเป็นที่ระลึก	79
2.5	ดวงตราพระบรมรูปที่พระจอมเกล้าฯ ทรงยินดีไปยังนโปเลียนที่ 3 แห่งฝรั่งเศส	80
2.6	เครื่องราชอิสริยาภรณ์ Order of the Million Elephants and White Parasol	81
2.7	เครื่องราชอิสริยาภรณ์ Order of the Reign และ Combat Veterans Medal	81
2.8	พระบรมฉายาลักษณ์ของเจ้ามหาชีวิตศรีสว่างวงศ์	273
2.9	พระบรมฉายาลักษณ์ของเจ้ามหาชีวิตศรีสว่างวัฒนา	273
2.10	สัญลักษณ์ดอก fleur-de-lis	82
2.11	เงินตรารูปชั่งข้าวโพด (cob money)	89
2.12	เหรียญลูกโลก (Pillar dollar) ที่ใช้ต่อมาจากเงินตรารูปชั่งข้าวโพด	91
2.13	ลูกชั่ง (ลูกแป้ง) สำหรับนำมาชั่งน้ำหนักสินค้าเวลาที่ซื้อขายกัน	274
2.14	เงินไซซีของจีนที่มีการใช้หมุนเวียนทางชายแดน	99
2.15	เงินฮ้อยของอาณาจักรล้านช้าง	101
2.16	เหรียญที่ระลึกของรัสเซีย	104
2.17	ตัวอย่างเหรียญกระษาปณ์หมุนเวียนยุคจักรพรรดินโปเลียนที่ 3	104
2.18	ภาพของ Coat of arms ของฝรั่งเศสในยุคของนโปเลียนที่ 1 และ ที่ 3	275
2.19	เครื่องราชอิสริยาภรณ์ตราการ์เตอร์ (The order of the garter)	275
2.20	เซนต์จอร์จกำลังสังหารมังกร	276
2.21	เหรียญอิสริยาภรณ์ War Medal ของอังกฤษ	276
2.22	ธนบัตรของเยอรมันในปี ค.ศ. 1910	277
2.23	เหรียญ Victory Medal	277
2.24	เหรียญกระษาปณ์เงินยุคเรอเนสซองส์	107
2.25	ส่วนประกอบอย่างคร่าวๆ ของการรวมกันเป็น Coat of arms	107
3.1	รูปปั้นพระบรมรูปของนโปเลียนที่ 3	132
3.2	รูปตราที่ประทับลงบนกฎหมายตราสามดวง	142
3.3	พระองค์เจ้าประดิษฐวรการ	143
3.4	หม่อมเจ้าประวิฬร ชุมสาย ผู้ออกแบบตราอาร์มแผ่นดินสยาม	143
4.1	เหรียญกระษาปณ์หมุนเวียนราคา 1 บาท	145
4.2	เหรียญกระษาปณ์หมุนเวียนราคา 1 โสฬส	147

4.3	เหรียญกระษาปณ์หมุนเวียนราคา 1 อัฐ	147
4.4	เหรียญกระษาปณ์หมุนเวียนราคา 1 เสี้ยว	149
4.5	เหรียญกระษาปณ์หมุนเวียนราคา 1 ซีก	149
4.6	เหรียญกระษาปณ์หมุนเวียนราคา 1 โสฬส (ดิบูก)	150
4.7	เหรียญกระษาปณ์หมุนเวียนราคา 1 โสฬส (จ.ป.ร.)	151
4.8	เหรียญกระษาปณ์หมุนเวียนราคา 1 เสี้ยว (พระสยามเทวาธิราช)	152
4.9	เหรียญกระษาปณ์หมุนเวียนราคา 1 บาท (จุลมงกุฏ)	153
4.10	เหรียญกระษาปณ์หมุนเวียนราคา 1 บาท (ตราแผ่นดิน)	153
4.11	เหรียญกระษาปณ์หมุนเวียนราคา 1 บาท (เหรียญหมวด)	154
4.12	เหรียญกระษาปณ์ที่ระลึกราคา 1 บาท (นารายณ์ทรงสุบรรณ)	154
4.13	เหรียญกระษาปณ์หมุนเวียนราคา 1 บาท (รัชกาลที่ 6)	155
4.14	เหรียญกระษาปณ์หมุนเวียนราคา 50 สตางค์ (รัชกาลที่ 7)	156
4.15	เหรียญกระษาปณ์หมุนเวียนราคา 1 สตางค์ (สตางค์รัฐ)	157
4.16	เหรียญกระษาปณ์หมุนเวียนราคา 10 สตางค์ (สตางค์รัฐ)	157
4.17	เหรียญกระษาปณ์หมุนเวียนราคา 20 สตางค์ (สตางค์รัฐ)	158
4.18	เหรียญกระษาปณ์หมุนเวียนราคา 50 สตางค์ (รัชกาลที่ 8)	158
4.19	เหรียญกระษาปณ์หมุนเวียนราคา 50 สตางค์ (รัชกาลที่ 8)	159
4.20	เหรียญกระษาปณ์หมุนเวียนราคา 50 สตางค์ (รัชกาลที่ 9)	159
4.21	เหรียญที่ระลึกพระบรมรูปรัชกาลที่ 5	160
4.22	เหรียญที่ระลึกพระราชพิธีบรมราชาภิเษกรัชกาลที่ 5	161
4.23	เหรียญที่ระลึกศตวรรษมาลา	162
4.24	เหรียญที่ระลึกพระราชพิธีบรมราชาภิเษกรัชกาลที่ 6	163
4.25	เหรียญที่ระลึกสยามรัฐพิพิธภัณฑ์	163
4.26	เหรียญ ราคา 1 ซองติมส์	164
4.27	เหรียญ ราคา 1 ซองติมส์ (อลูมิเนียม)	165
4.28	เหรียญ ราคา 1 เปียสเตอร์	165
4.29	เหรียญ ราคา 1 เปียสเตอร์	166
4.30	เหรียญ ราคา 1 เปียสเตอร์ (นิกเกิล)	166
4.31	เหรียญราคา 20 อัด	167

4.32	เหรียญราคา 50 อัด	167
5.1	อุณาโลม	278
5.2	อักษร “อุ” ที่ยังไม่กลับหัว	279
5.3	อักษร “อุ” ที่กลับหัวแล้ว	279
5.4	อักษร “อุ” ในพระราชลัญจกรมหาโองการ	280
5.5	อักษร “อุ” ในภาษาเขมรโบราณ	280
5.6	อักษร “อุ” ในภาษาเขมรโบราณที่กลับหัวแล้ว	280
5.7	อักษร “โอง” ในแผ่นไม้จำหลักเครื่องราชกกุธภัณฑ์	281
5.8	โปสเตอร์พระบรมสาทิสลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว	282
5.9	รูปเสตมป์และเหรียญกระษาปณ์ที่ระลึก	283
5.10	ตราอาร์มแผ่นดินของอังกฤษและสยาม	235
5.11	แสดงทิศขององค์พระเจ้าอยู่หัวเมื่อทรงหันไปทางตะวันออก	283
5.12	ตราแห่งรัฐของสาธารณรัฐฝรั่งเศสที่ 2	243
5.13	เมฆูของสถานทูตฝรั่งเศสประจำกรุงเทพ	284
5.14	มัดหวาย (Fasce)	284
5.15	ชนบัตรอิน โดจิ้น	285
5.16	หน้าบันของพระราชวังเจ้ามหาชีวิตหลวงพระบาง	285
5.17	ตราไปรษณียากรรุ่นแรกของลาว ในปี ค.ศ. 1951	286
5.18	ชนบัตรของลาว ในปี ค.ศ. 1957	286
5.19	ตราไปรษณียากรลาว ในปี ค.ศ. 1959	287

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพ	หน้า
1.1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย	12
1.2 แสดงแนวคิดของไตรภูมิ	19
1.3 แสดงสัญลักษณ์และการเป็นตัวแทนในรูปแบบต่างๆ	22
1.4 การอ่านความหมายของสัญลักษณ์	27
2.1 ประเภทของวัตถุที่ Numismatics ศึกษา	83
2.2 สิ่งที่ Numismatics ทำการศึกษา	83
3.1 วิวัฒนาการของอักษรในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	113
3.2 สายการบังคับบัญชาบริหารลาว	119
5.1 การเทียบเคียงความหมายของเหรียญกระษาปณ์	185
5.2 พระราชลัญจกรพระบรมราชโองการ	215
5.3 การจัดส่วนการปกครองยุคโบราณ	237

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright© by Chiang Mai University
 All rights reserved